

ШЕВЧУК К.В., магістр

ДОНЧЕНКО Т.А., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИНАМІКА РОСТУ ТЕЛИЧОК СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ М'ЯСНИХ ПОРІД

Проведено порівняльне вивчення особливостей росту теличок спеціалізованих м'ясних порід в технологічних умовах, характерних для Лісостепової зони України. Результати досліджень показують, що тварини використовуваних порід достатньо продуктивні, але неоднаковою мірою реалізують властивий їм потенціал росту в природно-кліматичних і технологічних умовах конкретного господарства.

Ключові слова: телички волинської м'ясної, симентальської м'ясної, шаролезької, абердин-ангуської, герефордської, п'ємонтеської порід, закономірності росту, жива маса, прирости живої маси.

Постановка проблеми. В Україні традиційно яловичину одержують як супутній продукт молочного скотарства. Але одночасно вести селекцію на інтенсивне виробництво молока і яловичини неможливо. Тому, зважаючи на досвід тваринників багатьох розвинених країн світу, стає очевидним, що основним резервом стабілізації поголів'я великої рогатої худоби та збільшення виробництва яловичини є створення і розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства [1,2]. Ефективність даної галузі вирішальною мірою залежить від рівня відтворення стада та інтенсивності вирощування молодняку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. М'ясна худоба різних порід значно відрізняється між собою за екстер'єрно-конституційним типом, скоростиглістю, пристосованістю до певних природно-кліматичних і кормових умов. Це стосується як вітчизняних, так і імпортованих порід. Продуктивні якості м'ясної худоби перш за все зумовлені її генотипом. Однак, рівень реалізації потенціалу знаходиться в прямій залежності від умов вирощування, годівлі та утримання молодняку [3,4]. Тому необхідно враховувати регулюючі процеси росту і розвитку молодого організму. Онтогенез проходить в умовах постійної взаємодії з специфічним для певної зони навколишнім середовищем, пристосованість до якого спричинює індивідуальну мінливість і супроводжується зміною обміну речовин й морфологічних систем тканин і органів [5]. Тому порівняльне вивчення закономірностей формування продуктивних властивостей худоби різних порід в умовах конкретного господарства є достатньо актуальним.

Метою досліджень було вивчення особливостей росту теличок різних спеціалізованих м'ясних порід в умовах конкретного господарства, що спеціалізується на м'ясному скотарстві.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проводили у ПрАТ «Агрофорт» Київської області, за прийнятими у м'ясному скотарстві методиками [6]. Матеріалом для досліджень слугувала м'ясна худоба шести імпортованих та вітчизняних спеціалізованих порід: абердин-ангуська, герефордська, шаролезька, п'ємонтеська, симентальська м'ясна і волинська м'ясна.

Предметом дослідження були показники росту теличок зазначених вище порід (жива маса новонароджених телят, у віці 210 днів (при відлученні), 12, 15 і 18 місяців. Для проведення дослідження було відібрано по 10 теличок кожної породи, які народились упродовж двох суміжних місяців і прослідковано динаміку їх живої маси до 18-місячного віку (до початку парувального періоду). Тварини вирощувались у загальному стаді в однакових умовах утримання і годівлі.

Контроль за ростом теличок проводили по окремих періодах: при відлученні (в середньому у 210 днів), у 12, 15 та 18 місяців. Живу масу теличок співставлено з мінімальними вимогами до живої маси відповідних комплексних класів породи. На підставі даних зважувань тварин нами було розраховано абсолютний та середньодобовий прирости живої маси у окремі періоди: від народження до 210-денного віку, з 7- до 12-, з 12- до 15-, з 15- до 18-, від народження до 18-місячного віку.

Результати досліджень та їх обговорення. На сьогодні у господарстві розводять худобу шести спеціалізованих м'ясних порід. У м'ясному стаді зі 1151 голів найвищу питому частку займає абердин-ангуська (34,9 %) і волинська м'ясна (35,6 %), з яких, відповідно, – 36,8 і 31,5 % становлять корови. Приблизно однакова кількість тварин шаролезької (9,8 %) і симентальської м'ясної (11,5 %) порід. Лише 23 голови п'ємонтезів, у тому числі 9 корів (2-2,1 %), і 71

герефордів, у тому числі 30 корів (6,2-6,8 %). Така різноманітність у породному складі м'ясного стада спонукала до вивчення їх продуктивних якостей в однакових умовах – в природно-кліматичних умовах Лісостепу України та при переважному стійлово-вигульному утриманні.

Інтегральним показником, що характеризує ріст і розвиток тварин є динаміка живої маси. А інтенсивність росту тварин найкраще характеризує середньодобовий приріст їх живої маси. Показники живою маси і середньодобових приростів наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Динаміка живої маси та середньодобових приростів теличок

Вік	Порода					
	Абердин-ангуська	Герефордська	Симентальська м'ясна	Волинська м'ясна	Шаролецька	П'ємонтська
Жива маса, кг						
Новонароджені	24±2,3	25±1,5	33±2,1	30±2,4	36±1,6	32±1,6
210 днів	182±13,8	180±6,5	201±15,2	182±6,2	208±3,9	195±8,2
12 міс.	268±14,6	266±11,5	298±9,0	278±10,3	310±3,0	296±4,6
15 міс.	315±18,3	312±6,8	346±11,9	332±9,4	367±8,4	355±4,9
18 міс.	359±18,3	360±7,5	395±10,4	390±11,5	421±15,6	411±6,7
Середньодобові прирости, г						
Від народження до 7 міс.	753±66,4	48±39,1	843±57,9	724±20,9	819±13,4	776±26,8
7-12 місяців	534±81,5	573±37,4	587±40,6	640±45,6	679±35,7	673±24,9
12-15 місяців	522±77,3	497±78,9	534±87,4	598±65,4	633±88,0	655±45,3
15-18 місяців	489±84,0	540±72,2	533±86,8	645±38,9	478±120,5	622±24,2
Від народження до 18 міс.	621±36	620±13,9	670±18,4	668±22,4	694±21,5	702±9,4

Аналіз динаміки живої маси досліджуваних тварин (табл. 1) показує, що у них проявляються закономірності формування м'ясної продуктивності характерні для кожної породи. Так, у скоро-стиглих абердин-ангусів і герефордів телята народжуються майже на третину дрібніші (24-25 кг), ніж у великорослих шаролезів і п'ємонтів (30-36 кг). Симентальські телята не уступають за масою п'ємонтів і лише на 3 кг менші від шаролезів.

В усі вікові періоди зберігається аналогічна закономірність досягнення живої маси. При відлученні шаролезькі телички значно випереджають за живою масою своїх ровесниць інших порід – на 8-18 кг. Абердин-ангуські, герефордські і волинські телички мають майже однакову живу масу – 180-182 кг. Можливо це відбувається через те, що вони краще проявляють свої якості за пасовищного утримання. Симентальські м'ясні та п'ємонтські телички мають приблизно однакову живу масу – 195-201 кг.

У наступні вікові періоди різниця у живій масі тварин дещо нівелюється, але загальна закономірність зберігається. У 18-місячному віці найменшими залишаються абердин-ангуські і герефордські телички. Симентальські і волинські переважають їх на 30-35 кг, а найбільшими є шаролезькі та п'ємонтські телички – 421-411 кг, що переважає масу скоростиглих порід на 15-13 %.

Вивчення динаміки живої маси теличок дає порівняльну характеристику порід, що розводяться у господарстві, але не зовсім прояснює якою мірою вони реалізують себе в умовах ПрАТ «Агрофорт». Тому, нами проведено визначення відповідності фактичної живої маси стандарту комплексних класів кожної породи.

За ростом і розвитком телички майже усіх порід відповідають вимогам не нижче I класу. Винятком є п'ємонтські телички до однорічного віку, які не досягають стандарту I класу. Абердин-ангуські і герефордські телички у молодшому віці заслуговують I класу, а до 18 місяців він підвищується до класу еліта. У волинських і симентальських теличок спостерігається аналогічна закономірність з тією лиш різницею, що у період після відлучення вони на 2 кг відстають від стандарту I класу.

Шаролезькі телички упродовж всього періоду вирощування стабільно тримаються на рівні I класу. А от умови вирощування п'ємонтських теличок на першому році життя дають

можливість реалізувати їх потенціал лише на рівні II класу. Проте, після 12 місяців їх ріст інтенсифікується і вони до парувального віку вже заслуговують I класу.

У теличок в підсисний період інтенсивність росту достатньо висока – на рівні 724-843 г щодоби. Але після відлучення їх прирости значно знижуються (на 200-300 г). Тобто, внаслідок переведення на напівінтенсивне вирощування, тривалість їх вирощування подовжується на 3-4 місяці. І замість того, щоб досягати господарської зрілості у 15-16 місяців, вони поступають на парування після 18-місячного віку, що є негативним моментом у вартості їх вирощування та отриманні першого отелення після 27 місяців за норми 25-26 місяців.

В цілому за період вирощування від народження до 18-місячного віку середньодобові прирости живої маси теличок майже однакові – 620-702 г. Проведений аналіз свідчить про те, що телички усіх порід у 18-місячному віці досягають стандарту, який дозволяє їх ефективно використовувати у майбутньому для відтворення стада. Це говорить більше про те, що їх ріст і розвиток зумовлюється переважно умовами вирощування, зокрема годівлею. Але ці умови не дають можливості більш повній реалізації їх породного потенціалу.

Таким чином, викладений вище аналіз свідчить про те, що теличкам усіх порід слід приділити більше уваги. Зокрема, поліпшенню умов їх утримання і, особливо, годівлі після відлучення. Тому, ми вбачаємо один із шляхів підвищення економічної ефективності галузі м'ясного скотарства в даному господарстві у інтенсифікації вирощування теличок з метою скорочення тривалості допарувального періоду на три місяці (до 15-16 місяців).

У господарстві плідне парування телиць відбувається в середньому у 19 місяців з живою масою 374 кг. Вирощування такої телиці коштує господарству 5871 грн. Тобто, один місяць вирощування приблизно обходиться у 309 грн. Якщо ми скоротимо тривалість вирощування на три місяці, то зекономимо 927 грн. Загальні витрати на одну голову зменшаться на 16 % і становитимуть 4944 грн.

Висновки. Результати проведених досліджень показують, що упродовж всього періоду вирощування у теличок спостерігається середня інтенсивність росту, але разом з тим телички майже усіх порід за живою масою відповідають вимогам I класу. У господарстві плідне парування телиць в основному припадає на період з 18 до 24 місяців при живій масі 346-362 кг у скоростиглих порід і 385-415 кг у великорослих, що є характерним для них. Скорочення тривалості вирощування теличок до парувального віку зумовить зменшення витрат на вирощування на 16 %, що позитивно вплине на економічну ефективність галузі в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зубець М. Концептуальні положення розвитку м'ясного скотарства України на 2001-2010 роки / [М. Зубець, В. Буркат, В. Півторак та ін.] // Тваринництво України. – 2002.– № 2. – С. 2-5.
2. Угнівенко А. М. Спеціалізоване м'ясне скотарство / [А.М. Угнівенко, В.І. Костенко, В.М. Чернявський] – К.: Вища освіта, 2006. – 303 с.
3. Козир В.С. Формування м'ясної продуктивності великої рогатої худоби / [В.С. Козир] – К.: Урожай, 1992. – 128 с.
4. Гуменний В. Породні відмінності великої рогатої худоби за м'ясною продуктивністю / [В. Гуменний] //Тваринництво України. – 2010.– № 10. – С.12 – 15.
5. Сидорович М. Влияние технологии на адаптацию телят в профилактический период / [М. Сидорович] //Молочное и мясное скотоводство.– 2003.– № 5.– С. 12-13.
6. Методики опытов по технологии мясного скотоводства: Метод. рекомендации / [Е.И.Чигринов, С.Г.Юрченко, В.Г.Прудников и др.] –Х., 1998.– 40с.

Динамика роста телок специализированных мясных пород

К.В.Шевчук, Т.А.Донченко

Проведено сравнительное изучение особенностей роста телок специализированных мясных пород в технологических условиях, характерных для Лесостепной зоны Украины. Результаты исследований показывают, что животные используемых пород достаточно продуктивны, но не в одинаковой степени реализовывают присущий им потенциал роста в природно-климатических и технологических условиях конкретного хозяйства.

Ключевые слова: телки волынской мясной, симментальской мясной, шаролезкой, абердин-ангуской, герефордской, пьемонтской пород, закономерности роста, живая масса, приросты живой массы.

Growth dynamics in heifers of specialised meat breeds
K. Shevchuk, T. Donchenko

The paper deals with the comparative study of growth peculiarities in heifers of specialised meat breeds in the technological conditions, typical for Ukraine Lisosteppe zone. The results show that the animals of the used breeds are rather productive but they do not realise their growth potential under climatic and technological conditions of a farm..

Key words: heifers of Volyn meat, symmental meat, Sharoleese Aberdyn-Anghoose, Hereford, Piemontese breeds, growth patterns, live weight, live weight increase.